

هند و پاکستان و توقف آتش‌بس

سؤال: ترامپ دیروز شنبه به‌طور ناگهانی در پستی در پلتفرم تروث سوشیال اعلام کرد «بعد از یک‌شب طولانی مذاکرات که در آن ایالات‌متحده میانجی‌گری کرد خوشحالم اعلام کنم که هند و پاکستان بر سر یک آتش‌بس جامع و فوری توافق کردند، با تمجید بر دو کشور به‌خاطر روی آوردن به منطق سلیم و هوش عظیم ... الجزیره، 2025/5/11». شدت تنش میان هند و پاکستان در پی حمله‌ای که 22 آوریل 2025 در وادی بایساران در منطقه بهاله‌گام در جامو و کشمیر تحت اداره هند به گردشگران صورت گرفت و به کشته شدن 25 هندی و یک نپالی منجر شد افزایش‌یافته بود. در 23 آوریل 2025 هند تعلیق اجرای توافقنامه آب‌های رود سند را که در سال 1960 منعقدشده بود به‌عنوان بخشی از مجموعه اقدامات تنبیهی علیه پاکستان اعلام کرد. در واکنش پاکستان تعلیق اجرای توافق شیملا 1972 را که روابط دوجانبه را تنظیم می‌کند اعلام کرد. در 7 مه هند اجرای عملیاتی نظامی تحت عنوان «عملیات سیندور» را اعلام کرد سپس پاکستان پاسخ داد و اکنون همان‌طور که ترامپ اعلام کرده است وساطت آمریکا در توقف آتش‌بس موفقیت‌آمیز بوده است. پرسش این است که حقیقت این تنش و درگیری چیست؟ دقیقاً توافقنامه آب‌های سند که هند موقتاً آن را تعلیق کرده چیست؟ آیا آمریکا در آغاز حمله دخیل بوده همان‌طور که در توقف آن دخیل است؟

پاسخ: برای روشن شدن پاسخ این پرسش‌ها باید به بررسی وقایع زیر پرداخت:

1- حزب بهاراتیا جاناتا که به رهبری اَتال بیهاری فاجبایی در دوره ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۴ به قدرت رسید و سپس ده سال پس از حکومت حزب کنگره (عامل بریتانیا)، دوباره با ریاست ناریندرا مودی در سال ۲۰۱۴ به قدرت بازگشت، حزبی است که در چارچوب استراتژی اوراسیایی آمریکا یعنی به‌منظور مقابله با چین و مهار آن حمایت می‌شود. واضح است که منافع فوری آمریکا در شرق دور عامل پیروزی هندوگرای متعصب مودی در سال ۲۰۱۴ بوده و همچنان از او پشتیبانی می‌کند. ناریندرا مودی همواره منافع آمریکا را محقق کرده است، چه در الحاق جامو و کشمیر در سال ۲۰۱۹، چه در درگیری‌های مرزی با چین در سال‌های ۲۰۱۴ و ۲۰۱۷ و ۲۰۲۰، چه در افغانستان و چه در ناکام گذاشتن گذرگاه اقتصادی چین پاکستان.

2- پس از به قدرت رسیدن مودی در هند در سال ۲۰۱۴، آمریکا از هند به‌طور مؤثر برای افزایش فشار بر چین، مهار آن و جلوگیری از تسلطش بر مناطق اطرافش بهره برد؛ به‌ویژه که آمریکا جنگ اقتصادی علیه چین اعلام کرده و ترامپ تعرفه‌های سنگینی بر کالاهای چینی وضع نمود. هدف ترامپ از این تعرفه‌های اضافی تضعیف اقتصاد چین بود. خبرها حاکی از آن بود که شرکت‌های بزرگ فناوری مانند آیفون قصد دارند به‌دلیل افزایش چشمگیر این تعرفه‌ها، کارخانه‌های خود را به هند منتقل کنند. (شرکت اپل اعلام کرده است که قصد دارد عملیات مونتاژ تمامی گوشی‌های آیفون فروخته‌شده در ایالات‌متحده را به هند منتقل کند، طبق گزارش روزنامه فایننشال تایمز ... یورونیوز، ۲۰۲۵/۴/۲۶) بدین ترتیب، در چارچوب استراتژی خود برای مقابله با چین، ایالات‌متحده کوشیده جایگاه هند را به‌عنوان یک قدرت اقتصادی و نظامی در منطقه تقویت کند.

3- این امر اقتضا می‌کرد که از یک‌سو از هند با ابزارهای قدرت نظامی و اقتصادی حمایت شود و از سوی دیگر مشکلات هند با پاکستان که هر دو نظام به آمریکا وفادار و وابسته هستند، حل گردد تا هند بتواند تمام تمرکز خود را به‌سوی چین معطوف نماید:

اما جانب اول: آمریکا هند و ارتش آن را با تمامی وسایل، مانند انتقال فناوری هسته‌ای آمریکا به هند، حمایت کرده است و موضوع مواجهه با چین در جریان دیدار ترامپ با نخست‌وزیر هند در واشنگتن، با قوت حاضر بود: (رهبران همچنین تقویت «ائتلاف چهارجانبه» امنیتی در منطقه آسیا و اقیانوس آرام که ژاپن و استرالیا را نیز در برمی‌گیرد را مورد بحث قرار دادند. قرار است هند در ادامه امسال میزبان سران این گروه باشد که به‌عنوان وزنه‌ای برابر با فعالیت نظامی فزاینده چین در نظر گرفته می‌شود. رویترز، 2025/2/14).

اما جانب دوم، برجسته‌ترین این مشکلات بود:

ا- نیروهای پاکستانی مستقر در مرز مانع انتقال نیروهای هندی به جبهه چین می‌شوند و بنابراین آمریکا پاکستان را به انتقال نیروهایش از مرز هند به مناطق قبیله‌ای وزیرستان برای مبارزه با حرکت طالبان پاکستان و در بلوچستان برای رویارویی با ارتش آزادی‌بخش بلوچستان و به مرز افغانستان سوق داد تا هند بتواند آزادانه در مواجهه با چین حرکت کند و نیروهایش را به مرز چین منتقل نماید، به‌جای آنکه در مرز پاکستان مستقر باشند. سپس آمریکا از پاکستان خواست ارائه‌دهنده امتیازات پیاپی به هند باشد تا تسهیل خروج هند از درگیری با پاکستان و معطوف ساختن آن به رویارویی با چین صورت گیرد و برای همین، همان‌گونه که پیش‌تر گفتیم، پاکستان بسیاری از لشکرهای نظامی خود را از مرز با هند منتقل کرد و آن‌ها را در درگیری‌های داخلی پاکستان علیه گروه‌های جهادی به‌کار گرفت و وارد درگیری با حرکت طالبان در افغانستان شد.

ب- منازعه بر سر کشمیر؛ هند آن را با تصمیم مورخ 2019/8/5 ضمیمه کرد... گفتیم در پاسخ سؤال 2019/8/18:

پس از مدت کوتاهی از حوادث 11 سپتامبر 2001، دولت بوش بر هند متمرکز شد و بخش عمده‌ای از اقدامات آمریکا با هدف پر کردن شکاف نظامی میان هند و چین طبق برنامه‌های آمریکایی بود، از جمله توافق هسته‌ای آمریکا با هند...

آمریکا دریافته بود که تنش‌ها بر سر کشمیر میان هند و پاکستان به تضعیف مواجهه هند با چین می‌انجامد و برای غلبه بر این تنش‌ها، ایالات‌متحده روند عادی‌سازی روابط میان هند و پاکستان را آغاز کرد که هدف از این عادی‌سازی خنثی‌سازی درگیری میان نیروهای هندی و پاکستانی بر سر کشمیر و در نهایت هدایت تلاش‌ها به همکاری با آمریکا برای مهار صعود چین بود. آمریکا تصور می‌کرد الحاق کشمیر به هند و فشار بر دولت پاکستان برای ممانعت از بازپس‌گیری نظامی آن و انتقال موضوع به میز مذاکره، مسئله را خاتمه می‌بخشد و مانع درگیری نظامی میان آن دو می‌شود، همانند وضعیت حکومت عباس در فلسطین و کشورهای عربی پیرامون آن که بدون درگیری نظامی با دولت یهود باقی‌مانده‌اند درحالی‌که فلسطین را اشغال و ضمیمه کرده‌اند! همین‌گونه مودی طرح ضمیمه‌سازی جامو و کشمیر و تغییر جمعیت‌شناختی آن را آغاز کرد و سپس در 2019/8/5 ماده 370 قانون اساسی مربوط به کشمیر را لغو کرد. گمان آمریکا بر این بود که الحاق، مسلمانان کشمیر را از یاد خواهد برد و هند و پاکستان بدون مشکل با یکدیگر خواهند بود، با این فرض که هر دو نظام در حال حاضر در مسیر آمریکا حرکت می‌کنند؛ و آمریکا یا هند فراموش کرد یا نادیده گرفت که کشمیر در قلب مسلمانان است و به اذن‌الله سبحانه‌وتعالی باز خواهد گشت...

ج- مشکل تقسیم آب با پاکستان؛ زیرا هند می‌خواهد در توافقنامه آب‌های سند مصوب ۱۹۶۰ بازنگری کند. هند سال‌هاست با بهانه رشد سریع جمعیت خواستار بازبینی این توافقنامه است که با میانجی‌گری بانک جهانی و پس از نه سال مذاکره به امضا رسید، درحالی‌که پاکستان هرگونه مذاکره مجدد را رد می‌کند. روزنامه *India Today* به نقل از منابع مطلع گزارش داد «هند جریان آب از سد باغلیهار بر روی رود چیناب به پاکستان را متوقف کرده است. روزنامه همچنین اشاره کرد که هند در نظر دارد جریان آب از سد کیشانگانگا بر روی رود جهلوم را نیز قطع کند» (آناتولی، ۲۰۲۵/۵/۵) با توجه به این تعلیق یک‌جانبه توافقنامه توسط هند و اصرار طولانی‌مدت بر بازنگری آن، می‌توان اقدام دولت مودی به تعلیق توافقنامه پس از حمله باهالغام را تلاشی برای اعمال فشار بر پاکستان و وادار کردن آن به پذیرش بازبینی دانست. «در سال‌های اخیر، دولت نارندرا مودی کوشیده است این معاهده را مجدداً مذاکره کند و دو کشور تلاش کرده‌اند برخی اختلافات خود را درباره حجم حوزه ذخیره آب در نیروگاه‌های کیشانگانگا و راتل انرژی آبی در دیوان دائمی داوری لاهه حل کنند...» (عربی، ۲۰۲۵/۰۴/۲۷، ۲۱)

شایان ذکر است که توافقنامه آب‌های سند (ISA) معاهده‌ای برای توزیع آب میان هند و پاکستان است که تحت نظارت بانک جهانی تنظیم و مذاکره شد و در نوزدهم سپتامبر ۱۹۶۰ در شهر کراچی به امضا رسید. در این معاهده به پاکستان حقوق بهره‌برداری از آب سه رود در بخش غربی حوضه سند (رود جهلوم، رود چیناب و رود سند) اعطا شد و هند کنترل کامل آب سه رود شرقی (رود ستلج، رود بیاس و رود رافی) را حفظ کرد.

د- گروه‌های جهادی در کشمیر که باعث نگرانی هند بودند و آمریکا خواست در آن منطقه درگیری‌ای ساختگی ایجاد کند تا بهانه‌ای باشد برای حمله هند به ریشه‌های این گروه‌ها در کشمیر و جلب مشارکت نظام پاکستان در حمله به این گروه‌ها در داخل پاکستان. این امر در دو مرحله انجام شد:

مرحله اول، ساختن حمله‌ای در کشمیر و نسبت‌دادن آن به این گروه‌ها تا بهانه‌ای فراهم شود برای عملیات نظامی گسترده علیه مراکز آنان در پاکستان و علیه ریشه‌هایشان در کشمیر و علیه مسلمانان آن منطقه با هدف کشتن یا تبعیدشان به بهانه حمایت‌شان از این گروه‌ها، همچنان که یهودیان در غزه مردم را با بهانه حمایت از مقاومت قتل‌عام می‌کنند؛ سپس نظام پاکستان در تنگنا قرار گیرد و از حمایت کشمیر بازماند، زیرا عامل حمله این گروه‌ها معرفی شده‌اند.

بدین ترتیب، هند به دستور آمریکا این حمله ساختگی را در کشمیر آغاز کرد و دلیل آن:

حمله‌ای که هدف آن گردشگران وادی بایساران در منطقه باهالغام در کشمیر تحت اداره هند بود و هند مدعی شد توسط گروهی مسلح با حمایت پاکستان انجام شده است اگرچه پاکستان این ادعا را رد می‌کند در بیست‌ودوم آوریل 2025 رخ داد، درست زمانی که «جی.دی. ونس»، معاون رئیس‌جمهور آمریکا، در دهلی‌نو حضور داشت. «جی.دی. ونس» امروز دوشنبه وارد هند شد تا در طول چهار روز اقامتش با ناریندرا مودی، نخست‌وزیر هند، گفتگو کند (خبرگزاری بحرین، ۲۰۲۵/۴/۲۱). هند در همین مدت اقدامات اولیه علیه پاکستان، از جمله تعلیق معاهده نهر سند را اجرا کرد که نشان‌دهنده هماهنگی میان آمریکا و هند است و نمی‌توان آن را صرفاً تصادفی دانست.

سرعت عمل دولت هند در متهم کردن پاکستان تنها چند دقیقه پس از وقوع حمله در بیست‌ودوم آوریل و پیش از آغاز هرگونه تحقیق رسمی، با وجود درخواست پاکستان برای انجام تحقیقات بین‌المللی و پوشش رسانه‌ای هند که به سرعت «جبهه مقاومت (TRF)» جناح وابسته به لشکر طیبه (LET) را مسئول معرفی کرد، درحالی‌که آن سازمان نیز پس از پذیرش مسئولیت در شبکه‌های اجتماعی و سپس انکار آن با ادعای هک شدن صفحات، همه نشان می‌دهد این عملیات «مصنوعی» بوده است (وبسایت ۲۴، ۲۰۲۵/۰۴/۳۰).

سپس مرحله دوم آغاز شد، هند شامگاه 2025/5/6 حمله‌ای موشکی علیه پاکستان انجام داد و به بخش پاکستانی کشمیر بسنده نکرد، بلکه اهدافی در ایالت پنجاب را نیز مورد اصابت قرارداد و پاکستان در پاسخ به حمله هند هیچ هدفی را در داخل این کشور مورد حمله قرار نداد و به درگیری‌های مرزی و ساقط کردن تعدادی هواپیمای هندی در مرزها اکتفا کرد، هند نیز برای کاهش اثرات حمله بر پاکستان ادعا کرد که به اهداف ارتش پاکستان حمله نکرده و تنها «تروریست‌ها» را هدف گرفته است. (تلویزیون العربیه، 2025/5/7) درگیری‌ها میان دو طرف تشدید شد، (درگیری‌های شدیدی در طول خط کنترل کشمیر میان نیروهای هندی و پاکستانی رخ داد و صدای انفجارها در طول خط کنترل شنیده شد درحالی‌که گزارش‌هایی از کشته‌ها منتشر شد، به گزارش رسانه‌های هندی... (العربیه، 2025/5/9)) و هند سقوط 3 فروند از هواپیماهای خود را تأیید کرد و از کشته‌شدن 7 غیرنظامی در کشمیر تحت کنترل خود بر اثر حملات پاکستانی خبر داد. پاکستان اما اعلام کرد که 5 فروند هواپیمای هندی از جمله 3 فروند رافال فرانسوی و همچنین 25 پهپاد ساخت رژیم یهود را سرنگون کرده است و شهپاز شریف، نخست‌وزیر پاکستان، گفت: «می‌توانستیم در پاسخ به حمله هندی که مواضع پاکستان را هدف گرفته بود 10 فروند جنگنده هندی را ساقط کنیم اما فرماندهان ارتش خودداری کردند و تنها 5 فروند را سرنگون کردند» (الشرق للأخبار، 2025/5/7). احمد شریف چودهری، سخنگوی ارتش پاکستان، نیز اعلام کرد که ارتش 26 تأسیسات نظامی را بمباران کرده و ده‌ها پهپاد را بر فراز شهرهای اصلی هند از جمله دهلی‌نو به پرواز درآورده است (اسکای نیوز، 2025/5/10). این‌گونه به نظر می‌رسد که پاکستان توانایی انجام حمله‌ای بزرگ و گسترده و شکست هند را داشت، اما وابسته به آمریکا است که اجازه چنین نبردی و وارد کردن شکست قاطع به هند را نمی‌دهد تا مبادا نماینده خود، مودی، ساقط شود. با وجود آنکه آمریکا با فشار بر رژیم وابسته‌اش در پاکستان این کشور را به پاسخ محدود واداشت، اما آنچه از این پاسخ محدود آشکار شد گویای دلآوری سربازان مسلمان پاکستان و شتاب آن‌ها در نبرد است؛ تا جایی که علی‌رغم هم‌دستی رژیم پاکستان با آمریکا و محدودیت در تحرک ارتش، این ارتش مسلمان به دشمن مشرک خسارات قابل‌توجهی وارد کرد، همان‌گونه که پیش‌تر اشاره شد و همه این وقایع باعث شد آمریکا همان‌گونه که در آغاز درگیری‌ها آن‌ها را کلید زده بود، آن‌ها را خاتمه دهد و به توقف تعرض هند روی آورد و استراتژی نبرد را به حيله سیاسی و مذاکره‌ای میان دو رژیم وفادار به خود، یعنی هند و پاکستان، تغییر دهد تا برای هند آنچه در تجاوز نظامی به دست نیامد، از طریق سازوکار سیاسی تحقق یابد.

4- بنابراین پس از چهار روز از آغاز حمله هند، در تاریخ 2025/5/10 آتش‌بس به دستور آمریکا اعلام شد. رئیس‌جمهور آمریکا، ترامپ، در همان روز در پلتفرم تروث سوشیال نوشت: «بعد از یک‌شب طولانی مذاکرات به‌واسطه ایالات‌متحده، مایه خوشحالی من است که اعلام کنم هند و پاکستان بر سر آتش‌بس جامع و فوری توافق کردند. این دو کشور را به‌خاطر اتکاء به منطق سلیم و هوش کم‌مانندشان تبریک می‌گویم. از توجه شما به این موضوع سپاسگزارم» وزیر امور خارجه آمریکا، مارکو روبیو، نیز در پلتفرم ایکس در 2025/5/10 گفت: «دولت‌های هند و پاکستان بر سر آتش‌بس فوری و آغاز مذاکرات در مورد دامنه وسیعی از مسائل در محل بی‌طرف توافق کرده‌اند» وی افزود که او و معاون رئیس‌جمهور، جی.دی. ونس، در دو روز گذشته با نخست‌وزیر هند، ناریندرا مودی و نخست‌وزیر پاکستان، شهباز شریف و وزیر خارجه هند، سوبرامانیام جایشانکار و رئیس ستاد ارتش پاکستان، عاصم منیر و مشاوران امنیت ملی هند، آژیت دوال و پاکستان، عاصم ملک، همکاری کرده‌اند تا به این توافق دست یابند. این یعنی آمریکا دلاوری ارتش پاکستان را نادیده گرفت، زیرا وفاداری فرماندهان آن را تضمین شده می‌دانست و نگران بود ادامه جنگ موجب تضعیف جایگاه مودی شود؛ بنابراین دستور داد به جنگ پایان داده شود و به شیوه سیاسی با استفاده از مکر و فریب اهداف خود را از طریق مذاکرات میان دو حکومت وفادار به خود محقق کند.

5- در پایان، حزب‌التحریر به مسلمانان به‌ویژه مردم پاکستان هشدار می‌دهد که این مکر سیاسی و مذاکرات با دشمنان اسلام و مسلمانان، به‌ویژه مشرکان هندو در هند و یهودیان در فلسطین، ثمری نخواهد داشت، خصوصاً زمانی که این مذاکرات زیر نظر آمریکا، آن استعمارگر کافر، اداره می‌شود، چنان‌که اکنون شاهدیم. آنان در هر زمان و مکان با الله سبحانه‌وتعالی و رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وسلم می‌جنگند؛ رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم به ما خبر داده است که با آنان جهاد خواهیم کرد و بر آنان نصرت خواهیم یافت و در این راه پاداش عظیمی نهفته است. در صحیح مسلم از ابن عمر از رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وسلم چنین روایت آمده است: «بی‌تردید با یهود خواهید جنگید و قطعاً ایشان را خواهید کشت...» و نیز احمد و نسائی از ثوبان مولی رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وسلم نقل کرده‌اند که آن حضرت فرمودند: «دو گروه از امتم هستند که الله سبحانه‌وتعالی آنها را از آتش حفظ خواهد کرد؛ گروهی که به فتح هند خواهند شتافت و گروهی که همراه عیسی بن مریم علیه‌السلام خواهند بود» پس جنگ با یهود در فلسطین و کشتن آنها و نیز غلبه بر هند و استقرار اسلام در آن مناطق، به‌اذن الله سبحانه‌وتعالی محقق خواهد شد؛ زیرا این فرمایش راست‌گو و مورداعتماد صلی‌الله‌علیه‌وسلم است؛ اما الله سبحانه‌وتعالی حکم کرده است که نصرت را از آسمان بر ما نفرستد و آن را با فرشتگان به‌صورت آماده در زمین نازل نکند، بلکه ما باید عمل کنیم، تلاش کنیم، جهد کنیم و در کار خود صداقت و اخلاص را بجوییم. به این ترتیب، بی‌گمان نصرت الهی با اراده او فرا می‌رسد. ما از مردم پاکستان بشارت خیر می‌گیریم؛ کشوری اسلامی، توانا، با ریشه‌های عمیق و احساسات پرشور اسلامی، ارتشی که دوستدار جهاد در راه الله سبحانه‌وتعالی است و آرزوی برپایی خلافت در دل‌های مسلمانان آن اوج گرفته است. به‌اذن الله سبحانه‌وتعالی زمان زیادی نمی‌گذرد تا یاری موعود که اهلش را خوار نمی‌سازد محقق گردد. در مسند احمد از حدیث روایت شده است که رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وسلم فرمودند: «سپس حکومتی جبری پدید می‌آید که همان خواهد شد که الله سبحانه‌وتعالی بخواهد؛ آنگاه هرگاه بخواهد آن را برمی‌چیند؛ سپس خلافتی بر منهج نبوت برپا می‌شود؛ سپس سکوت کرد» و سپس مؤمنان شادمان می‌شوند: «وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ * يَنْصُرُ اللَّهُ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ» «و آن روز مؤمنان از یاری الله سبحانه‌وتعالی شادمان خواهند شد؛ خدایی که هر که را بخواهد یاری می‌رساند و او عزیز و رحیم است.»